

**HOGE RAAD VOOR
DE ECONOMISCHE
BEROEPEN**

North Gate III 5^e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/206.48.71 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be

Advies van 17 januari 2002 omtrent de regels inzake het opstellen van een financieel plan in overeenstemming met artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999, zoals opgesteld door de Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten

bijlage V

Inhoudstafel

A. Samenvatting

B. Advies

1. Inleiding
2. Structuur van het advies
3. Institutionele bevinding
4. Structuur van de nota van de Nationale Raad
5. Technische analyse van de nota van de Nationale Raad
 - 5.1. Citering van de wet
 - 5.2. Interpretatie van de basiscriteria
 - 5.2.1. Stagiairs-boekhouders
 - 5.2.2. Worden belast
 - 5.2.3. Kosteloos karakter
 - 5.2.4. Financieel plan
 - 5.2.4.1. Toepassingsgebied
 - 5.2.4.2. De inhoud van het financieel plan
 - 5.2.4.3. Het financieel plan en zijn ontwerpfase
 - 5.2.5. Ondernemers die zich voor de eerste keer vestigen
 - 5.2.5.1. Ondernemers
 - 5.2.5.2. Eerste vestiging
 - 5.2.6. Onder toezicht van de stagemeeester
 - 5.3. Basisvaststelling
 - 5.4. BIBF-voorstel: oprichting van een "Commissie-Financieel Plan"
 - 5.4.1. De procedure van het opstellen van het financieel plan
 - 5.4.2. De Commissie Financieel Plan
 - 5.4.2.1. Toelaatbaar karakter van de tussenplaatsing van een Commissie
 - 5.4.2.2. Taken en werking van de Commissie Financieel Plan
 - 5.4.2.3. Samenstelling van de Commissie Financieel Plan
 - 5.4.2.4. Verzekering ten gunste van de Commissie Financieel Plan

A. Samenvatting

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader van toepassing op de economische beroepen via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering en aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.¹

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen ontving van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten een schrijven van 12 juni 2001 omtrent twee beslissingen die de Nationale Raad op zijn zitting van 8 juni heeft genomen. Deze beslissingen hebben betrekking enerzijds op het opstellen van een financieel plan en anderzijds op het gratis eerstelijns advies.

De eerste nota van de Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten heeft betrekking op het opstellen van een financieel plan zoals vastgelegd in artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. Dit tweede lid van artikel 51 luidt:

“De Nationale Raad bepaalt tevens de regels volgens dewelke de stagiair-boekhouders worden belast met de opstelling, ten kosteloozen titel en onder toezicht van hun stagemester, van een financieel plan zoals bedoeld bij artikel 29ter van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen voor de ondernemers in het kader van hun eerste vestiging.”

De Hoge Raad is verheugd te kunnen vaststellen dat de Nationale Raad zich van zijn wettelijke verplichting heeft gekweten en daadwerkelijk is overgegaan tot het opstellen van regels terzake.

Het advies van de Hoge Raad valt uiteen in drie delen. In een eerste deel komt een

algemeen institutioneel aspect aan bod. Vervolgens gaat het tweede deel kort in op de structuur van de nota van de Nationale Raad. Tot slot bespreekt het derde deel een aantal inhoudelijke elementen. Het onderzoek dat de Hoge Raad heeft uitgevoerd, geschiedde steeds met het oogmerk iedere mogelijke “expectation gap” bij de stagiair-boekhouders, de stagemesters en de ondernemingen te vermijden of te minimaliseren.

1. Institutionele bevinding

De Hoge Raad adviseert aan het B.I.B.F. en het I.A.B. om de vonnissen en arresten van de rechtscolleges die verband houden met de beoordeling van de aansprakelijkheid van de oprichters gebaseerd op de vermeldingen in het financieel plan te verzamelen en te analyseren alsook deze gegevens uit te wisselen.

De twee Instituten dienen terzake te overleggen op welke wijze de normen die de betrokken stagiairs worden aangeleerd, op elkaar worden afgestemd in het licht van de “eenvormige” beoordeling van het financieel plan door de rechtscolleges, rekening houdend, desgevallend, met de bijzonderheden eigen aan ieder beroep.

2. Structuur van de nota van de Nationale Raad

De Hoge Raad beveelt aan om de huidige structuur van de nota aan te passen teneinde de belanghebbenden de onderscheiden aspecten die in de nota worden behandeld te duiden.

De Hoge Raad is van oordeel dat het belang van de duiding van bepaalde risico's beter tot uiting kan worden gebracht in een preambule bij de nota.

1. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de Wet 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, B.S. 11 mei 1999.

3. Inhoudelijke opmerkingen

Wat de interpretatie van de basiscriteria betreft, wijst de Hoge Raad op de volgende elementen.

- Het past dat de Nationale Raad in zijn nota expliciet naar de stagiair-boekhouders verwijst in het licht van de mogelijke verwarring die zou kunnen volgen uit artikel 46 van de wet waar niet alleen sprake is van “stagiair-boekhouder” doch ook van “stagiair boekhouder-fiscalist”.
- De Hoge Raad werpt de vraag op of het opportuun is dat de Nationale Raad een verdeelsleutel vastlegt om de dossiers inzake het opstellen van een financieel plan in toepassing van artikel 51, tweede lid te verdelen. De Hoge Raad meent dat de Nationale Raad de draagwijdte van het kosteloos karakter moet verduidelijken.² Deze benadering vergt eveneens dat de Nationale Raad zich beraadt over de wijze waarop de aanvraag van de ondernemer die zich voor de eerste keer vestigt, moet geschieden om in overeenstemming met artikel 51, tweede lid van de wet te zijn.
- De Hoge Raad beveelt de Nationale Raad aan om in haar nota vast te leggen welke vennootschapsvormen in aanmerking komen om inzake het opstellen van een financieel plan ten kostelozen titel een beroep te doen op een stagiair-boekhouder.
- De Hoge Raad stelt dat het ook noodzakelijk is dat de Nationale Raad zich beraadt over de concrete modaliteiten die verbonden zijn aan de tussenkomst van een stagiair-boekhouder bij het opstellen van het financieel plan in toepassing van artikel 51, tweede lid wanneer een ondernemer niet overgaat tot de oprichting van een vennootschap waarvoor een financieel plan vereist is, geen vennootschapsvorm gebruikt om zijn activiteiten te voeren of geen activiteit opstart.
- De Hoge Raad meent dat het aan te bevelen valt dat de Nationale Raad, dan wel de “Commissie Financieel

Plan”, ook aandacht besteedt aan de evaluatie van het financiële plan door de rechtbanken van koophandel en zich niet beperkt tot het inwinnen van informatie bij de BIBF-leden.

- In de nota van de Nationale Raad is uitdrukkelijk sprake van een “ontwerp van financieel plan”. In het deel over de collegiale controle van het ontwerp van financieel plan wordt zelfs uitdrukkelijk gesteld dat “een document” wordt opgesteld dat vermeldt “dat het een ontwerp betreft dat alleen een financieel plan zal worden op voorwaarde dat het ondertekend werd door de oprichters”. Evenwel merkt de Hoge Raad op dat de wetgever in artikel 51 van de wet van 22 april 1999 expliciet stelt dat het om de opstelling van het financieel plan zelf handelt, en niet om een ontwerp. Het aansprakelijkheidsregime dat voortvloeit uit het kennelijk ontoereikend kapitaal bij oprichting zoals vastgelegd in het financieel plan geldt slechts jegens de oprichters. Alleen tegen hen kan door de curator een vordering worden ingesteld op grond van de aansprakelijkheidsregels in het Wetboek van vennootschappen. Dit wijzigt niet door de toevoeging van “ontwerp van”.
- De Hoge Raad beveelt de Nationale Raad aan te onderzoeken welke overeenkomst tussen de stagiair-boekhouder en de “startende ondernemer” in het kader van artikel 51, tweede lid van de wet moet worden gesloten, en meer bepaald een resultaat- en/of middenverbinde en in welke mate exonerationbedingen mogelijk zijn.

Dit houdt in het bijzonder in dat de Nationale Raad dient te onderzoeken of een schriftelijke overeenkomst moet worden opgesteld voorafgaand aan het starten van de werkzaamheden van de stagiair-boekhouder.

- Aangezien het aansprakelijkheidsregime omtrent het kennelijk ontoereikend kapitaal van toepassing is op de oprichters van deze vennootschapsvormen, moet de ondernemer in de zin van artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 gelezen worden als

2. Een bijzonder systeem van verdeling bestaat bij het “pro deo” optreden van (stagiair-)advocaten. De verschillende balies hebben een verdelingssysteem ontwikkeld teneinde toe te laten aan alle stagiairs de mogelijkheid te bieden aan het systeem deel te nemen. De Hoge Raad merkt op dat de Nationale Raad moet onderzoeken of deze werkwijze geschikt is, gezien het bijzonder karakter van deze bepaling.

de persoon of personen die als oprichters verschijnen. Evenwel beveelt de Hoge Raad aan te onderzoeken of regels moeten opgesteld worden die vaststellen, wanneer de vennootschap op een later tijdstip wordt opgericht door verschillende “ondernemers” of allen moeten beantwoorden aan de criteria vervat in artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 alsook nader te onderzoeken wie onder het toepassingsgebied van “eerste vestiging valt”.

- De Hoge Raad spoort de Nationale Raad aan te onderzoeken in welke mate desgevallend een noodzaak bestaat dat de stagemeeester terzake is gedekt door zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekering, een verzekering dient af te sluiten dan wel of deze verzekering gezamenlijk voor alle stagemeeester kan worden afgesloten.

Inzake de procedure en de Commissie Financieel Plan stelt de Hoge Raad het volgende vast.

- Omtrent de oprichting van een Commissie Financieel Plan merkt de Hoge Raad op dat het noodzakelijk is

te duiden op de verdeling van de toezichtstaak tussen de stagemeeester en de Commissie alsook dat het institutionele luik omtrent deze Commissie wordt verduidelijkt. Tevens meent de Hoge Raad dat het belangrijk is voor de goede verstandhouding tussen de onderneming en de stagiair-boekhouder van het BIBF dat de confidentialiteit gewaarborgd blijft.

- De Hoge Raad meent tevens dat het aangewezen is dat ten behoeve van de rechtszekerheid ook de aan de behandeling door de Commissie Financieel Plan voorafgaande en daaropvolgende fase wordt toegelicht.
- De Hoge Raad beveelt tevens aan uitdrukkelijk te vermelden wat met het document dat door de Commissie Financieel Plan wordt voorbereid, na invulling en ondertekening gebeurt. Tevens zouden een aantal bepalingen in dit document anders moeten worden geredigeerd.

De Hoge Raad adviseert de Nationale Raad de wet in de Nederlandstalige versie van de nota correct te citeren.

B. Advies

1. Inleiding

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader van toepassing op de economische beroepen via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering en aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.³

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen ontving van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten een schrijven van 12 juni 2001 omtrent twee beslissingen die de Nationale Raad op zijn zitting van 8 juni heeft genomen. Deze beslissingen hebben betrekking enerzijds op het opstellen van een financieel plan en anderzijds op het gratis eerstelijns advies.

De eerste nota van de Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten heeft betrekking op het opstellen van een financieel plan zoals vastgelegd in artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. Dit tweede lid van artikel 51 luidt:

“De Nationale Raad bepaalt tevens de regels volgens dewelke de stagiair-boekhouders worden belast met de opstelling, ten kostelozen titel en onder toezicht van hun stagemeeester, van een financieel plan zoals bedoeld bij artikel 29ter van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen voor de ondernemers in het kader van hun eerste vestiging.”

De Hoge Raad is verheugd te kunnen vaststellen dat de Nationale Raad zich van zijn

3. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de Wet 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, B.S. 11 mei 1999.

wettelijke verplichting heeft gekweten en daadwerkelijk is overgegaan tot het opstellen van regels terzake.

2. Structuur van het advies

Het advies van de Hoge Raad valt uiteen in drie delen. In een eerste deel komt een algemeen institutioneel aspect aan bod. Vervolgens gaat het tweede deel kort in op de structuur van de nota van de Nationale Raad. Tot slot bespreekt het derde deel een aantal inhoudelijke elementen.

3. Institutionele bevinding

De wetgever heeft in de wet van 22 april 1999 geopteerd om de concrete invulling van de verplichting om startende ondernemingen⁴ te helpen om een financieel plan op te stellen, over te laten aan de Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten. De Hoge Raad stelt vast dat wat het tweede lid van artikel 51 van boven vermelde wet betreft, een nagenoeg identieke bepaling is terug te vinden in artikel 26, tweede lid van de wet. Daar wordt de Raad van het Instituut voor Accountants en Belastingconsulenten eveneens verplicht terzake regels op te stellen.

De Hoge Raad merkt op dat de wetgever niet oplegt dat deze regels door beide organen van beide Instituten in overleg of samen moeten worden opgesteld.

Aangezien de wetgever in beide bepalingen spreekt over “een financieel plan” en dit doelt op het financieel plan zoals in het Wetboek van vennootschappen vastgesteld, mag de onderscheiden behandeling door de beide organen niet tot gevolg hebben dat hierdoor verschillen ontstaan die uitsluitend voortvloeien uit institutionele normen die geen verband houden met de oprichters-, ondernemings- of vennootschapsgebonden kenmerken.

Deze vaststelling is van bijzonder belang omdat het plan de oprichters een bescherming biedt tegen de hoofdelijke aansprakelijkheid voor de verbintenissen

van de vennootschap in geval van faillissement binnen drie jaar na de oprichting.

Dit wordt beoordeeld door de rechtscolleges die daartoe op grond van het Wetboek van vennootschappen geen onderscheid maken naar gelang al dan niet bijstand werd verleend bij het opstellen van het plan, noch of deze tussenkomst door een stagiair-boekhouder of een stagiair van het Instituut voor Accountants en Belastingconsulenten geschiedde.

Derhalve meent de Hoge Raad dat het financieel plan dat tot stand is gekomen mede door de tussenkomst van een stagiair-boekhouder niet inhoudelijk mag verschillen van het plan dat tot stand is gekomen mede door de tussenkomst van een stagiair van het Instituut voor Accountants en Belastingconsulenten. *Derhalve adviseert de Hoge Raad voor de economische beroepen aan de onderscheiden Instituten om de vonnissen en arresten van de rechtscolleges die verband houden met de beoordeling van de aansprakelijkheid van de oprichters gebaseerd op de vermeldingen in het financieel plan te verzamelen en te analyseren alsook deze gegevens uit te wisselen.*

Deze taak zou kunnen waargenomen worden door de Commissie Financieel Plan⁵ wat het Beroepsinstituut van de erkende Boekhouders en Fiscalisten betreft. *De twee Instituten dienen terzake te overleggen op welke wijze de normen die de betrokken stagiairs worden aangereikt, op elkaar worden afgestemd in het licht van de “eenvormige” beoordeling van het financieel plan door de rechtscolleges.*

Gezien het interinstitutioneel karakter⁶ van de betrokken bepaling, is de Hoge Raad desgevallend bereid terzake onder zijn coördinatie een werkgroep met afgevaardigden van de betrokken Instituten samen te brengen om over de boven gemelde problematiek overleg te plegen.

De Hoge Raad heeft vastgesteld dat in het Bulletin van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten de betrokken nota reeds werd gepubliceerd. De Hoge Raad merkt op dat dit mogelijks tot verwarring zou kunnen leiden bij de

4 Cf. infra.

5 Cf. infra.

6 Met name het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten en het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten.

leden indien de Nationale Raad na het advies van de Hoge Raad tot aanpassing van de nota beslist. Dit zou er immers toe leiden dat de leden van het Instituut op korte termijn tweemaal omtrent hetzelfde onderwerp worden geïnformeerd. De Hoge Raad stelt vast dat de andere Instituten van de economische beroepsbeoefenaars in bepaalde gevallen tot de publicatie van ontwerpregels overgaan om de leden toe te laten de betrokken publicatie te becommentariëren. Het advies van het betrokken Instituut wordt pas later gepubliceerd. De Hoge Raad beveelt het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten aan een gelijkaardige procedure te hanteren teneinde iedere verwarring bij de leden te vermijden.

4. Structuur van de nota van de Nationale Raad

De nota van de Nationale Raad valt uiteen in verschillende delen. Na opname van de wettelijke bepaling volgt de doelstelling. Uit het cursieve gedeelte van de bijgaande tekst zou kunnen afgeleid worden dat het handelt over de doelstelling van de wet, doch de daaropvolgende bepalingen lijken te wijzen op de doelstelling van de nota. *De Hoge Raad adviseert inzake de doelstelling van de nota verduidelijking te verschaffen teneinde iedere mogelijke verwarring bij de leden te vermijden.*

Onder de doelstelling vallen verschillende luiken. Naast de interpretatie van de basiscriteria, komt ook de basisvaststelling en het BIBF-voorstel inzake de oprichting van een commissie aan bod. Het onderzoek door de Hoge Raad van deze doelstelling geschiedde tevens met het oogmerk iedere mogelijke “expectation gap” bij de stagiair-boekhouders, de stagemeeesters en de ondernemingen te vermijden of te minimaliseren.

Uit een grondige lezing van de nota volgt dat deze bepalingen drie onderscheiden onderwerpen behandelen. Eerst legt de nota de wetsbepaling uit en duidt zij de bijzondere risico's die verbonden zijn aan de concrete uitvoering van de wet aan. Wat deze basisvaststelling betreft,

bevestigt de Hoge Raad de mogelijke risico's die verbonden zijn aan de uitvoering van het wettelijk voorschrift. De Hoge Raad is van oordeel dat het *belang van de duiding van deze risico's* beter tot uiting kan worden gebracht *in een preambule* bij de nota. Hierbij zou evenwel tevens rekening moeten worden gehouden met de voorbereidende werken van de wet. Daar wordt uitdrukkelijk gesteld dat “deze dienstverlening gratis zal zijn en tot doel heeft startende ondernemingen reeds in hun oprichtingsfase te laten kennismaken met bekwaame externe adviseurs, en op die manier hun overlevingskansen te vergroten.”⁷ In het licht van deze bevinding in de voorbereidende werken kan derhalve niet uitdrukkelijk worden gesteld dat de stagemeeester terzake niet de vereiste ervaring zou bezitten. Bovendien lijken de voorbereidende werken te stellen dat de wetgever niet alleen de stagemeeester doch ook de stagiair-boekhouder als een adviseur die in het bijzonder onderlegd is in de betrokken materie, beschouwt. De Hoge Raad beveelt dan ook aan de redactie van deze bepalingen terzake aan te passen. Vervolgens komt de procedure die moet worden gevolgd wanneer de stagiair-boekhouder een financieel plan opstelt, aan bod.

Tot slot wordt het institutioneel aspect behandeld. Immers, de nota bespreekt ook de organisatie, werking en structuur van de Commissie-Financieel Plan.

De Hoge Raad beveelt aan om de huidige structuur van de nota aan te passen teneinde de belanghebbenden de onderscheiden aspecten die in de nota worden behandeld overzichtelijk te duiden.

Verder acht de Hoge Raad het noodzakelijk dat alle relevante begrippen in het tweede lid van artikel 51 van de wet van 22 april 1999 worden belicht. Een opsomming wordt gegeven in het cursieve gedeelte dat volgt onder de hoofding doelstelling waarbij de kernbegrippen door onderlijning worden benadrukt. De Hoge Raad merkt op dat in de huidige redactie van de nota het daarop volgende deel slechts één van de betrokken kernbegrippen, en meer bepaald “ondernemers die zich voor de eerste keer vestigen” nader analyseert. Een lezing van de verklaring van

7. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1923/1, p. 13.

dit kernbegrip leidt evenwel tot het besluit dat ook het financieel plan nadien delen nader wordt verklaard. Aan de andere begrippen besteedt de nota geen bijzondere aandacht. Uit het hierna volgende deel van het advies volgt evenwel dat *een gedetailleerde bespreking van de begrippen opportuun is*.

Tot slot merkt de Hoge Raad op dat het gecursiveerde gedeelte in de nota melding maakt van het kosteloze karakter van de bijstand, doch niet als kernbegrip en dat “worden belast” niet wordt aangestipt als kernbegrip. *De Hoge Raad beveelt aan ook deze begrippen nader toe te lichten*.

5. Technische analyse van de nota van de Nationale Raad

5.1. Citering van de wet.

In de inleiding citeert de Nationale Raad artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. In de Nederlandstalige versie van de nota vermeldt de Nationale Raad evenwel dat hij de regels omtrent de opstelling van een financieel plan door de stagiair-boekhouder *kan* opstellen. De wet geeft evenwel aan de Nationale Raad geen beleidsruimte en stelt “de Nationale Raad bepaalt tevens de regels”.

De Hoge Raad adviseert terzake de wet te citeren. Tevens merkt de Hoge Raad op dat zowel in de Nederlandstalige als in de Franstalige versie van de nota de citering van de wet geen einde kent.

5.2. Interpretatie van de basiscriteria

Zoals boven reeds aangestipt, beperkt de Nationale Raad in de nota de interpretatie van de basiscriteria tot de analyse van de “ondernemers die zich voor de eerste keer vestigen”. De Hoge Raad meent dat ook de andere begrippen aan bod moeten komen.

5.2.1. Stagiairs-boekhouders

Ratione personae is de wet niet zeer duidelijk. Enkel de stagiair-boekhouders

kunnen worden belast met het opstellen van een financieel plan. Zij die ingeschreven zijn op het tableau van de titularissen van het beroep vallen niet onder het toepassingsgebied van artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999. *Het past dat de Nationale Raad expliciet naar de stagiair-boekhouders verwijst* in het licht van de mogelijke verwarring die zou kunnen volgen uit artikel 46 van die wet waar niet alleen sprake is van “stagiair-boekhouder” doch ook van “stagiair boekhouder-fiscalist”.

De analoge bepaling die is terug te vinden in hoofdstuk II van de wet inzake stage voor accountants en belastingconsulenten is terzake duidelijker. In artikel 26 van de wet wordt immers geen onderscheid gemaakt en is enkel sprake van “stagiairs”. Hieruit volgt dat zowel stagiair-accountants als stagiair-belastingconsulenten onderworpen zijn aan die bepaling omtrent het opstellen van een financieel plan.

5.2.2. Worden belast

De vraag rijst in welke mate het toegelaten is om als stagiair-boekhouder een dergelijke opdracht te weigeren. Een stricte lezing van de wet laat toe te stellen dat stagiair-boekhouders terzake geen beoordelingsruimte wordt gelaten, doch dat deze wel bestaat voor de Nationale Raad. *Derhalve werpt de Hoge Raad de vraag op of het niet nuttig is te onderzoeken of het opportuun is dat de Nationale Raad een verdeelsleutel opstelt*. Immers moet worden verhinderd dat in een bepaalde regio één stagiair-boekhouder wordt belast met alle dossiers, terwijl andere stagiair-boekhouders geen verzoeken op grond van artikel 51, tweede lid ontvangen.⁸

Deze benadering vergt eveneens dat de Nationale Raad zich beraadt over de wijze waarop de aanvraag van de ondernemer die zich voor de eerste keer vestigt, moet geschieden om in overeenstemming met artikel 51, tweede lid van de wet te zijn.

5.2.3. Kosteloos karakter

De wet stelt expliciet vast dat de opstelling van het financieel plan kosteloos moet geschieden. Gezien het kosteloos karakter

8. Een bijzonder systeem van verdeling bestaat bij het “pro deo” optreden van (stagairs-)advocaten. De verschillende balies hebben een verdelingsstelsel ontwikkeld teneinde toe te laten aan alle stagiairs de mogelijkheid te bieden aan het systeem deel te nemen. De Hoge Raad merkt op dat de Nationale Raad moet onderzoeken of deze werkwijze geschikt is, gezien het bijzonder karakter van deze bepaling.

en de mogelijks geringe financiële draagkracht van een stagiair-boekhouder, meent de Hoge Raad dat terzake de wet strikt moet worden toegepast. *Het lijkt aangewezen dat de Nationale Raad duidelijke richtlijnen opstelt omtrent de praktische modaliteiten die moeten worden gevolgd, opdat tussen de stagiair-boekhouder en de ondernemer ex ante doch vooral ex post geen betwisting kan ontstaan omtrent de draagwijdte van dit kosteloos karakter van de dienstverlening. Er kan onder meer worden gedacht aan de plaats waar de besprekingen die naar aanleiding van het opstellen van het financieel plan moeten worden gevoerd, zullen plaatsvinden.*

5.2.4. Financieel plan

5.2.4.1. Toepassingsgebied

De nota van de Nationale Raad verwijst inzake het financieel plan naar artikel 440 W. Venn. (oud artikel 29ter Venn. W.). Deze verwijzing geeft op correcte wijze de stricte lezing van artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 weer. Immers spreekt de wet over “een financieel plan zoals bedoeld bij artikel 29ter van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen”. Deze bepaling slaat enkel op naamloze vennootschappen. Artikel 440 W. Venn. is eveneens enkel van toepassing op naamloze vennootschappen.

Niet alleen naamloze vennootschappen moeten een financieel plan opstellen. Ook een aantal andere, door startende ondernemers⁹ vaker gebruikte vennootschapsvormen, zijn onderworpen aan deze verplichting. Meer bepaald zijn ook de oprichter(s) van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid¹⁰, de oprichters van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid¹¹ en de zaakvoerder-vennoot in zijn hoedanigheid van oprichter van een commanditaire vennootschap op aandelen¹² gehouden tot het opstellen van een financieel plan. In alle gevallen is deze verplichting alsmede het aansprakelijkheidsregime¹³ in identieke bewoordingen opgesteld, weze het dat voor de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid het te verantwoorden bedrag in het financieel plan slechts slaat op het vaste gedeelte van het kapitaal.

De Nationale Raad merkt terecht op dat de wet anderzijds spreekt over “ondernemer” zonder enige verwijzing naar het begrip vennootschap.

Door enkel te verwijzen naar artikel 440 W. Venn. limiteert de Nationale Raad de toepassing van deze bepaling tot het opstellen van een financieel plan voor een naamloze vennootschap.

Evenwel is de Hoge Raad de mening toegedaan dat dergelijke stricte lezing voorbijgaat aan het opzet van de wetgever, met name het verstrekken van advies aan “startende ondernemers”.

Uit de redactie van artikel 51 tweede lid in fine van de wet, mag worden afgeleid dat de wetgever geen zuivere vennootschapsrechtelijke benadering voorstond, doch een ruime betekenis wou geven aan de vennootschapsvorm waarvoor een financieel plan moet worden opgesteld en waarvan de “startende ondernemers” zich bedienen. De Hoge Raad meent dan ook dat ongeacht de vennootschapsvorm waarvan de “startende ondernemer” gebruik maakt, de mogelijkheid moet geboden worden, indien aan de andere voorwaarden wordt voldaan, een beroep te doen op een stagiair-boekhouder om een financieel plan op te stellen. Anderzijds wenst de Hoge Raad niet de taken van de stagiair-boekhouder onnodig te verzwaren. In de gevallen dat een ondernemer gebruik maakt van een vennootschapsvorm waarvoor het Wetboek van vennootschappen het opstellen van een financieel plan niet verplicht acht, zoals een vennootschap onder firma of een gewone commanditaire vennootschap, zal de stagiair-boekhouder die terzake door de “startende ondernemer” wordt verzocht om toch een financieel plan op te stellen, niet gehouden zijn dit onder de voorwaarden van artikel 51 van de wet te verrichten. Deze melding is niet zonder belang omdat op het ogenblik dat een financieel plan wordt geredigeerd, nog geen vennootschap werd opgericht.

De Hoge Raad beveelt de Nationale Raad dan ook aan om in haar nota vast te leggen welke vennootschapsvormen in aanmerking komen om inzake het opstellen van een financieel plan ten kosteloozen titel een beroep te doen op een stagiair-boekhouder.

9. Zie daaromtrent infra.

10. Artikel 215 W. Venn.

11. Artikel 391 W. Venn.

12. Artikel 657 juncto 440 W. Venn.

13. Wat de aansprakelijkheid betreft, zie voor de naamloze vennootschap artikel 456, 4° W. Venn., voor de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid artikel 229, 5° W. Venn., voor de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid artikel 405, 5° W. Venn. en voor de commanditaire vennootschap op aandelen artikel 657 juncto 456, 4° W. Venn.

De Hoge Raad wenst boven vermelde aanbeveling aan te vullen met volgende bedenking.

Nadat een financieel plan is geredigeerd, beschikt de “ondernemer” over verschillende opties om zijn activiteiten al dan niet te starten. Tot de mogelijkheden behoren tenminste:

- De “ondernemer” richt een vennootschap op en gebruikt daartoe de vennootschapsvorm waarvoor het financieel plan werd geredigeerd;
- De “ondernemer” besluit tot de oprichting van een vennootschap van een andere vorm dan deze waarvan het financieel plan uitging, doch de – nieuw- gekozen vennootschapsvorm is eveneens onderworpen aan de verplichting tot het opstellen van een financieel plan;
- De “ondernemer” beslist tot het oprichten van een vennootschapsvorm waarvoor geen wettelijke verplichting geldt om een financieel plan op te stellen;
- De “ondernemer” beslist om geen vennootschap op te richten doch zich als “zelfstandige” te vestigen;
- De “ondernemer” ziet af van enige handelsactiviteit;
- De vennootschap waarvoor het financieel plan werd opgesteld, wordt effectief opgericht, doch de “ondernemer” verschijnt niet als oprichter. In dit geval kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de oprichting van een commanditaire vennootschap op aandelen waarbij de “ondernemer” die de boekhouder-stagiair heeft geconsulteerd, niet als zaakvoerder-vennoot doch slechts als stille vennoot optreedt. Een ander geval betreft een “ondernemer” die bij de oprichting van een naamloze vennootschap in overeenstemming met artikel 450, tweede lid W. Venn. als aandeelhouder verschijnt, doch niet als oprichter.

Naar analogie met wat boven werd gesteld omtrent de redactie van een financieel plan voor vennootschapsvormen waarvoor de opstelling van een plan niet wettelijk verplicht is, *meent de Hoge Raad dat het noodzakelijk is dat de Nationale Raad zich beraadt over de concrete modaliteiten die verbonden zijn aan*

de tussenkomst van een stagiair-boekhouder bij het opstellen van het financieel plan in toepassing van artikel 52, tweede lid, in boven geschetste gevallen.

De Hoge Raad meent dat terzake de stagiair-boekhouder en de ondernemer nood hebben aan richtlijnen om ex post discussies – niet in het minst van financiële aard - te vermijden. De Hoge Raad is van oordeel dat in het eerste van boven vermelde gevallen de wet volledig van toepassing is. Evenwel mag dit niet a priori in de overige gevallen worden aangenomen. De tweede situatie doet immers de vraag rijzen of het plan aangepast is aan de noden van de “nieuw” gekozen vennootschapsvorm. In de andere gevallen moet de vraag worden opgeworpen of artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 van toepassing is.

De Hoge Raad meent dat bij een analyse van boven vermelde gevallen de Nationale Raad zich kan laten leiden door artikel 51, tweede lid in fine in samenlezing met het begrip “ondernemer”¹⁴. De wet stelt uitdrukkelijk dat ondernemers slechts van de dienstverlening in de zin van dit artikel kunnen gebruik maken bij *hun* eerste vestiging.

5.2.4.2. De inhoud van het financieel plan
In de interpretatie van de basiscriteria gaat de nota van de Nationale Raad niet in op de vraag welke elementen een financieel plan moet bevatten. Evenwel bevat het BIBF-voorstel tot oprichting van een Commissie Financieel Plan terzake een aantal aanwijzingen.

Het BIBF maakt een onderscheid naar gelang het “activiteitendomein”¹⁵. Hieruit volgt dat het financieel plan, luidens de visie van de Nationale Raad terecht moet aanduiden welke activiteit de vennootschap beoogt als een van de factoren die de (minimale) omvang van het kapitaal mede moet determineren.

De Hoge Raad meent dat een verduidelijking nodig is dat het activiteitendomein slaat op de activiteiten van de vennootschap waarvoor het financieel plan wordt geredigeerd en die in beginsel (nadien) in het doel van de vennootschap dat in de statuten moet worden omschreven,

14. Cf. infra.

15. Zie BIBF-voorstel, deel Taak van de Commissie, punt 1) creëren van een gegevensbank.

moet kunnen worden teruggevonden. De werkmethode¹⁶ die de stagiair-boekhouder wordt aangereikt zal derhalve de nodige aandacht dienen te besteden aan deze indeling van activiteitenklassen en in het bijzonder aan de praktische problemen waarmee de stagiair-boekhouder zal geconfronteerd worden wanneer uit de informatie die de “ondernemer” hem verstrekt, moet worden vastgesteld dat de activiteit één domein overstijgt, bijvoorbeeld omdat de vennootschap zowel zal actief zijn in de productie als de distributie.

Daarnaast verduidelijkt de Nationale Raad het belang van de inhoudelijke structurering van het financieel plan door de stagiair-boekhouder een “checklist” aan te reiken waarin alle elementen zijn beschreven die deze laatste moet inwinnen om het plan te redigeren.

De Hoge Raad is van oordeel dat dergelijke inzameling en verwerking van gegevens van belang is om de stagiair-boekhouder terzake nuttige en noodzakelijke inlichtingen en vergelijkingspunten te verstrekken.

De Hoge Raad meent dat het aan te bevelen valt dat de Nationale Raad, dan wel de “Commissie Financieel Plan”, terzake ook aandacht besteedt aan de evaluatie van het financiële plan door de rechtbanken van koophandel en zich niet beperkt tot het inwinnen van informatie bij de BIBF-leden. Immers de rechtspraak verstrekt informatie omtrent de normen waaraan het plan moet beantwoorden. De Hoge Raad stelt vast dat uit die rechtspraak volgt op welke wijze de beoordeling van het kennelijk ontoereikende maatschappelijk kapitaal bij oprichting geschiedt.¹⁷

5.2.4.3. Het financieel plan en zijn ontwerpfase

In de nota van de Nationale Raad is uitdrukkelijk sprake van een “ontwerp van financieel plan”. In het deel over de collegiale controle van het ontwerp van financieel plan wordt zelfs uitdrukkelijk gesteld dat “een document” wordt opgesteld dat vermeldt “dat het een ontwerp betreft dat alleen een financieel plan zal worden op voorwaarde dat het ondertekend werd door de oprichters”. Evenwel

merkt de Hoge Raad op dat de wetgever in artikel 51 van de wet van 22 april 1999 expliciet stelt dat het om de opstelling van het financieel plan zelf handelt, en niet om een ontwerp.

Deze vaststelling is in het bijzonder van belang bij de beoordeling van de aansprakelijkheid. De Nationale Raad is zich terdege bewust van de problematiek en wijst in het document dat de Commissie Financieel Plan¹⁸ zal opstellen, uitdrukkelijk op drie elementen die hiermee rechtstreeks verband houden: de noodzaak zich als stagiair-boekhouder te verzekeren, de verantwoordelijkheid van de oprichters en de melding dat het plan slechts het statuut van financieel plan verkrijgt nadat het is ondertekend door de oprichters.

Het aansprakelijkheidsregime dat voortvloeit uit het kennelijk ontoereikend kapitaal bij oprichting zoals vastgelegd in het financieel plan geldt slechts jegens de oprichters. Alleen tegen hen kan door de curator een vordering worden ingesteld op grond van de aansprakelijkheidsregels in het Wetboek van vennootschappen.¹⁹

Dit neemt niet weg dat bijzondere risico's blijven bestaan. Het is immers mogelijk dat de oprichters op hun beurt de stagiair-boekhouder dagvaarden wanneer zij door de curator op grond van het manifest ontoereikend kapitaal worden aangesproken.

Daarnaast bestaat een tweede aansprakelijkheidsgrond. Hoewel terzake weinig rechtspraak voorhanden is, wordt aangenomen dat een vordering op grond van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek tegen de oprichters mogelijk is. Ook in deze gevallen kan de stagiair-boekhouder in de procedure worden betrokken.

De bewijslast enerzijds en de te vergoeden schade anderzijds zijn in beide gevallen verschillend.

De Hoge Raad beveelt de Nationale Raad aan te onderzoeken welke overeenkomst tussen de stagiair-boekhouder en de “startende ondernemer” in het kader van artikel 52, tweede lid van de wet moet worden gesloten, en meer bepaald een resultaat-

16. Cf. infra.

17. Zie onder meer K. GEENS, M. DENEFF, F. HELLEMANS, R. TAS en J. VANANROYE, “Overzicht van rechtspraak – vennootschappen 1992-1998”, *T.P.R.* 2000, nr. 171, 246-247.

18. Cf. infra.

19. En meer bepaald artikel 229, 5° W. Venn. voor de BVBA, artikel 405, 5° voor de CVBA, artikel 456, 4° voor de NV en artikel 657 juncto 456, 4° voor de Comm. VA.

en/of middelenverbintenis en in welke mate exoneratiebedingen mogelijk zijn.

Dit houdt in het bijzonder in dat de Nationale Raad dient te onderzoeken of een schriftelijke overeenkomst moet worden opgesteld voorafgaand aan het starten van de werkzaamheden van de stagiair-boekhouder. Niettemin moet dit onderzoek geschieden tegen de achtergrond van de wettekst waar duidelijk wordt gesteld dat de stagiair-boekhouder het financieel plan moet opstellen en niet een ontwerpplan. De Hoge Raad werd gemeld dat in de notariële praktijk de oprichters worden verzocht het financieel plan te ondertekenen. De stagiair-boekhouder kan dus niet als oprichter gehouden zijn. De relatie tussen de ondernemer en de stagiair-boekhouder verdient bijzondere aandacht. Dergelijk onderzoek moet kaderen in de meer algemene benadering van de dienstverleningsovereenkomsten en de aansprakelijkheidsgronden.

5.2.5. Ondernemers die zich voor de eerste keer vestigen.

5.2.5.1. Ondernemers

Deze bepaling wordt toegelicht door de Nationale Raad. De toelichting slaat evenwel op de problematiek van de eerste vestiging.

De Hoge Raad merkt op dat hiermee niet alle problemen zijn opgelost.

Hoger werd reeds melding gemaakt van het toepassingsgebied van de vennootschapswetgeving inzake het opstellen van een financieel plan. Het betreft de NV, de BVBA, de Comm. VA en de CVBA. De wet van 22 april 1999 voegt hieraan toe dat het de “ondernemers” zijn die beroep kunnen doen op de diensten van de stagiair-boekhouder om een financieel plan op te stellen. De vraag moet worden opgeworpen wie als ondernemer in de zin van de wet van 22 april 1999 en in het licht van de vennootschapswetgeving moet worden beschouwd. De Hoge Raad meent dat een pragmatische oplossing moet worden voorgestaan.

Aangezien het aansprakelijkheidsregime omtrent het kennelijk ontoereikend kapitaal van toepassing is op de oprichters van deze vennootschapsvormen, moet

de ondernemer in de zin van artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999 gelezen worden als de persoon of personen die als oprichters verschijnen.

Wetstechnisch kan worden geargumenteed dat de stagiair-boekhouders slechts tot de opstelling van een plan in de zin van artikel 51, tweede lid dient over te gaan indien hij door ondernemers wordt gevat. De Hoge Raad meent evenwel dat het ook als individuele ondernemer moet mogelijk zijn de stagiair-boekhouder in het kader van artikel 51, tweede lid terzake te vatten. Evenwel beveelt de Hoge Raad aan te onderzoeken of regels moeten opgesteld worden die vaststellen wanneer de vennootschap op een later tijdstip wordt opgericht door verschillende “ondernemers” allen moeten beantwoorden aan de criteria vervat in artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999.

Die toetsing kan niet los worden gezien van hoger vermelde analyse omtrent het toepassingsgebied van het financieel plan zoals boven in paragraaf .2.4.1. werd uiteengezet.

5.2.5.2. Eerste vestiging

In het bijzonder besteedt de Nationale Raad aandacht aan de problematiek van de eerste vestiging. Hij interpreteert de wetsbepaling derwijze dat slechts personen die nooit voordien zelfstandig zijn geweest, kunnen beroep doen op de bijstand van een stagiair-boekhouder. Ondernemers die reeds meerdere jaren gevestigd waren als zelfstandige en vervolgens overschakelen naar een vennootschapsvorm kunnen, stelt de Nationale Raad in zijn nota, geen beroep doen op het regime van artikel 51, tweede lid van de wet van 22 april 1999. De Hoge Raad stelt vast dat het past deze bepaling verder toe te lichten in het licht van de memorie van toelichting. Immers stelt de wet niet uitdrukkelijk dat een ondernemer nooit voorheen zelfstandig mocht zijn, doch in de memorie van toelichting is er ook sprake van “natuurlijke personen”²⁰.

In de voorbereidende werken van deze wet valt te lezen dat het voorontwerp van wet stelde dat de “startende ondernemingen” van deze dienstverlening kunnen

20. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 13.

21. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 47.

22. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 62.

gebruik maken.²¹ De Raad van State merkte terecht op dat moest gepreciseerd worden wat onder het begrip “startende onderneming” moet worden verstaan.²² De memorie van toelichting lichtte de bepaling nader toe door te stellen dat de bepaling betrekking heeft op “ondernemers, natuurlijke personen of vennootschappen, in het kader van hun eerste vestiging”.²³ Niettemin is in het uiteindelijke wetsontwerp slechts sprake van “ondernemers in het kader van hun eerste vestiging”²⁴.

De vraag moet worden opgeworpen of de nota van de Nationale Raad alle mogelijke situaties vat. Immers, niet alleen personen die voordien zelfstandig zijn geweest, kunnen als ondernemer worden beschouwd, dezelfde stelling kan worden gebruikt bij de evaluatie van de oprichter van een vennootschap. *De Hoge Raad meent dat het aangewezen is dat de nota van de Nationale Raad deze mogelijkheid expliciet behandelt.*

Tevens meent de Hoge Raad dat het noodzakelijk is dat de Nationale Raad ook de andere categorieën “ondernemers” evalueert. Het betreft de “ondernemers” die in overeenstemming met artikel 51 de stagiair-boekhouder een financieel plan laten opstellen, daarna niet overgaan tot de oprichting van een vennootschapsvorm waarvoor een financieel plan verplicht is of niet als oprichter verschijnen, dan wel zich op een (veel) later tijdstip effectief voor het “eerst vestigen”. Deze laatste categorie van “ondernemers” kan op dat moment besluiten tot het oprichten van een vennootschapsvorm waarvoor een financieel plan noodzakelijk is en opnieuw een stagiair-boekhouder vatten.

5.2.6. Onder toezicht van de stage-meester

De wet bepaalt uitdrukkelijk dat de stage-meester moet toezien op de opstelling van een financieel plan. De wet geeft zelfs een verdere precisering door te stellen dat het moet handelen over de stage-meester van de stagiair-boekhouder die werd gevat. Deze aanvulling is belangrijk in het licht van de beoordeling van de geldigheid van de tussenplaatsing van een Commissie-Financieel Plan.

Dit toezicht wordt in de voorbereidende werken verwoord als “toezicht en verantwoordelijkheid”.²⁵ In het licht van de boven vermelde opmerkingen inzake aansprakelijkheid meent de Hoge Raad dat het noodzakelijk is in de nota uitdrukkelijk op deze problematiek in te gaan. Immers aangezien het mogelijk is dat de financiële draagkracht van de stage-meester groter is dan die van de stagiair-boekhouder, kan er worden gepoogd de eerste mede in de aansprakelijkheidsvordering te betrekken.

De Hoge Raad spoort de Nationale Raad aan te onderzoeken in welke mate desgevallend een noodzaak bestaat dat de stage-meester terzake is gedekt door zijn beroeps-aansprakelijkheidsverzekering, een verzekering dient af te sluiten dan wel of deze verzekering gezamenlijk voor alle stage-meester kan worden afgesloten.

5.3. Basisvaststelling

Boven werd reeds het belang van de duiding van de risico's benadrukt. De Hoge Raad heeft geen inhoudelijke bedenkingen bij deze vaststellingen doch meent dat de *redactie van de tweede reden* in fine in de Nederlandstalige versie kan worden aangepast tot “om toezicht uit te oefenen op het opstellen van het financieel plan” teneinde de tekst beter te laten aansluiten op de wettelijke vereisten.

5.4. BIBF-voorstel: oprichting van een “Commissie-Financieel Plan”

De Hoge Raad stelt vast dat het BIBF de taak om enerzijds ondernemers te helpen en aldus actief wensen bij te dragen tot de bevordering van het economisch welzijn, en anderzijds de stagiairs en hun stage-meesters, in een omgeving waarin steeds meer van de betrokken personen wordt geëist, bij te staan bij de uitoefening van hun taken, ter harte neemt. De Hoge Raad moedigt deze pro-actieve houding aan.

Dit neemt niet weg dat de vraag moet worden opgeworpen op welke wijze de inpassing van dergelijke commissie moet geschieden rekening houdend met de

23. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 13.

24. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 95.

25. Wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1923/1, p. 13.

wet enerzijds en de optimalisering van de efficiëntie van dergelijk commissie anderzijds. Tevens meent de Hoge Raad dat het belangrijk is voor de goede verstandhouding tussen de onderneming en de stagiair-boekhouder van het BIBF dat de confidentialiteit gewaarborgd blijft. Wanneer een financieel plan wordt overgelegd door de stagiair-boekhouder aan de Commissie Financieel Plan bestaat het gevaar dat de ondernemer het vertrouwelijk karakter van zijn informatieverstrekking aangetast ziet. Immers vermeldt de wet uitsluitend dat het plan wordt opgesteld onder toezicht van de stagemeeester.

Derhalve is het opportuun dat de Nationale Raad onderzoekt op welke wijze de belangen van beide partijen kunnen worden geharmoniseerd. Dit onderzoek dient te geschieden rekening houdende met de onder vermelde bevinding omtrent het toelaatbaar karakter van de tussenplaatsing van een Commissie.

Zoals boven gemeld, valt dit onderdeel van de nota van de Nationale Raad op zijn beurt in twee onderscheiden delen uiteen. Enerzijds wordt de structuur, werking en organisatie van de Commissie Financieel plan verduidelijkt en anderzijds komt het proces van de totstandkoming van het financieel plan aan bod.

5.4.1. De procedure van het opstellen van het financieel plan

De Nationale Raad ziet de procedure inzake het opstellen van een financieel plan als volgt:

1. opstellen van een ontwerp door de stagiair onder toezicht van zijn stagemeeester;
2. toezenden aan het BIBF;
3. toezenden aan de individuele leden van de Commissie Financieel Plan binnen 2 à 3 dagen na ontvangst door het BIBF;
4. uitnodigen van de stagiair binnen 2 à 3 dagen na ontvangst;
5. opstellen van een document (cf. infra);
6. bespreking tijdens de eerstvolgende vergadering van de Commissie die zetelt tenminste zeven dagen na ont-

vangt van het ontwerp door het BIBF (zie punt 2);

7. afwerken van het document (cf. infra).²⁶

De Hoge Raad merkt op dat deze procedure zich uitsluitend heeft toegespitst op een deel van de procedure, met name de behandeling door de Commissie Financieel Plan.

De Hoge Raad meent dat het aangewezen is dat ten behoeve van de rechtszekerheid ook de aan de behandeling door de Commissie Financieel Plan voorafgaande en daaropvolgende fase wordt toegelicht. Meer bepaald zou aandacht moeten besteed worden aan de wijze waarop de stagiair door de ondernemer moet worden gevat om onderworpen te zijn aan artikel 51, tweede lid van de wet, welke stappen de stagiair-boekhouder moet ondernemen om aan te duiden dat hij dergelijke aanvraag behandelt, en duiden op welke wijze de stagiair-boekhouder zijn taak kan beëindigen, bijvoorbeeld in geval de ondernemer onvoldoende informatie verstrekt aan de stagiair-boekhouder om tot het opstellen van een plan te kunnen overgaan.

Inzake de wijze waarop de stagiair-boekhouder wordt gevat, merkt de Hoge Raad nog op dat de wetgever aan de Nationale Raad beleidsruimte heeft gegeven om regels vast te stellen inzake de verdeling van de aanvragen tot bijstand. Zoals boven reeds gesteld, moedigt *de Hoge Raad de Nationale Raad aan te onderzoeken of een bepaalde verdeelsleutel moet worden vastgesteld teneinde de werklast die dergelijke dienstverlening met zich meebrengt te spreiden over de stagiair-boekhouders.*

De Hoge Raad beveelt tevens aan uitdrukkelijk te vermelden wat met het document dat door de Commissie Financieel Plan wordt voorbereid, na invulling en ondertekening gebeurt. De Hoge Raad stelt de vraag of dergelijk document niet in drievoud dient opgesteld te worden, waarbij één exemplaar aan de stagiair-boekhouder en één exemplaar aan de stagemeeester wordt overhandigd en een derde exemplaar door de Commissie Financieel Plan wordt bewaard.

²⁶. Cf. infra over de vraag of deze procedure niet kan worden ingekort.

5.4.2. De Commissie Financieel Plan

5.4.2.1. Toelaatbaar karakter van de tussenplaatsing van een Commissie

De Nationale Raad stelt in de nota dat de Commissie naast het aanleggen van een gegevensbank en het aanbieden van een werkmethode en checklist tevens zal overgaan tot een confraternele controle. Deze controle zal bovendien leiden tot de afgifte van een document waarop vermeld wordt dat het ontwerp van financieel plan wordt afgeleverd “bekrachtigd door de Nationale Raad van het BIBF”. De Hoge Raad is verheugd vast te stellen dat de Nationale Raad actief wil bijdragen aan de opstelling van dergelijk plan door middel van een georganiseerd toezicht. De Hoge Raad werpt evenwel de vraag op of dergelijk toezicht de facto kan worden opgelegd. Immers laat de wetgever toe regels op te stellen doch de wet stelt uitdrukkelijk dat de stagiair-boekhouder belast wordt met de opstelling van het plan, onder toezicht van de stage-meester. *Over een confraterneel toezicht is geen sprake. Uiteraard verhindert deze wetsbepaling niet dat aan de stagiairs wordt aanbevolgen een ontwerp van financieel plan aan deze Commissie Financieel Plan over te leggen. De Hoge Raad leest dan ook de zinsnede dat de stagiair zal worden verzocht het ontwerp voor te leggen in die strekking.*

Tot slot stelt de Hoge Raad voor om de redactie “bijgevolg zou het gepast zijn om een Commissie Financieel Plan op te richten” te wijzigen in “bijgevolg is het gepast om een Commissie Financieel Plan op te richten”.

5.4.2.2. Taken en werking van de Commissie Financieel Plan

Zoals boven vermeld, stelt de Hoge Raad vast dat de Commissie Financieel Plan drie taken heeft.

- In de eerste plaats is zij belast met het aanleggen van een gegevensbank. Om de gegevensbank aan te leggen “zou de Commissie informatieaanvragen kunnen richten tot de BIBF-leden via het Internet (mails).” De Hoge Raad werpt op dat deze werkmethode best aangevuld wordt. Immers dreigt dergelijk vrijblijvend en eenvoudig elec-

tronisch verzoek enerzijds niet de gewenste resultaten op te leveren en anderzijds bestaat de kans dat geen volledig beeld van de geplogenheden terzake wordt verstrekt. De Hoge Raad heeft vastgesteld dat ook andere organisaties over relevante informatie beschikken. Zo blijken in België 36 sectorfederaties te bestaan waarbij de Commissie Financieel Plan inlichten kan inwinnen “omtrent de gebruikelijke handelsaspecten, de winstmarge, de normale wijze van grondstoffenvoorziening met de eraan verbonden kosten of andere specifieke elementen zoals de vraag of er al dan niet sectorale mobiliteit bestaat”²⁷. Ook kan worden onderzocht of de andere Instituten van economische beroepsbeoefenaars en in het bijzonder het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten die terzake een gelijkaardige opdracht van de wetgever gekregen heeft, dan wel andere organisaties zoals de Koninklijke Federatie van Notarissen terzake informatie ter beschikking hebben.

De Hoge Raad merkt tevens op dat de omschrijving van deze taak in de nota van de Nationale Raad “de Commissie zal trachten een gegevensbank te creëren” beter zou luiden “de Commissie houdt een gegevensbank bij”.

- De Commissie zal tevens werkmethode aanreiken en een checklist met de vermelding van de te verzamelen basisinformatie.

De Hoge Raad bevestigt dat dergelijke bijstand de stagiair-boekhouder een meerwaarde oplevert. De Hoge Raad merkt op dat daartoe de Commissie reeds voor de inwerkingtreding van de nota van de Nationale Raad moet overgaan tot het aanvangen van haar werkzaamheden zodat op korte termijn de stagiair-boekhouders dergelijke bijstand kan geleverd worden. Derhalve is het ook noodzakelijk dat de Commissie Financieel Plan terzake informatie inwint om deze opdracht te kunnen verrichten.

- De Commissie is belast met het opstellen van een document waarin de stagiair wordt gewezen op een aantal risico-

27. P. HANKE, M. PLAS en P. VERMEEREN, “Bedrijfs-economische bedenkingen betreffende het financieel plan bij oprichting van een vennootschap”, *Accountancy en Bedrijfskunde (M)*, februari 1998, 21.

's en tekortkomingen in het ontwerp van financieel plan. De Hoge Raad werpt de vraag op of deze bijkomende informatie niet op een vroeger tijdstip moet worden verstrekt, bijvoorbeeld bij aanvang van de stage. Desgevallend kunnen deze inlichtingen worden herhaald naar aanleiding van de evaluatie van het financieel plan door de Commissie Financieel Plan.

Wat de inhoud van het document betreft, houdt de Hoge Raad er aan de Nationale Raad volgende elementen te duiden:

- Omtrent het eerste gedachtestreepje: wat de noodzaak tot het sluiten van een persoonlijke verzekering betreft, rijst de vraag of *de Nationale Raad niet kan onderhandelen met verzekeringsmaatschappijen om dergelijke verzekeringspolis voor alle betrokken stagiair-boekhouders af te sluiten*. Ervaring leert dat het afsluiten van dergelijke "gemeenschappelijke" verzekeringspolis tegen gunstige voorwaarden kan geschieden. De premie kan desgevallend door middel van ledenbijdragen worden gerecupereerd.²⁸
- Omtrent het tweede gedachtestreepje: het is evident dat het Wetboek van vennootschappen slechts de aansprakelijkheid van de oprichters viseert. In dat kader treft de stagiair-boekhouder geen aansprakelijkheid.²⁹
- Omtrent de samenlezing van de eerste twee gedachtestreepjes: aangezien luidens het oordeel van de Nationale Raad de verantwoordelijkheid van de stagiair niet die van de oprichter vangt, rijst in die optiek de vraag welke nood er voor de stagiair zou zijn om zich via een persoonlijke verzekering in te dekken. Deze bepalingen zouden moeten geherformuleerd worden in het licht van de boven vermelde aansprakelijkheidsanalyse.
- Omtrent het derde en vierde gedachtestreepje: de wet stelt uitdrukkelijk dat de stagiair-boekhouder het financieel plan opstelt. De wet bevat geen verplichting tot ondertekening van het financieel plan. *Terecht herinnert de Nationale Raad de stagiair-boekhouder er aan dergelijk document niet te ondertekenen*.³⁰
- Wat het laatste gedachtestreepje betreft, wijst de Hoge Raad op de boven ontwikkelde mogelijkheden

nadat de stagiair-boekhouder zijn taak heeft volbracht. *De Hoge Raad beveelt de Nationale Raad aan in het licht van die mogelijkheden deze bepaling te herzien*.

Daarnaast meent de Hoge Raad dat *de redactie van "de verklaring op eer van de klant" kan herschreven worden als "de cliënt verklaart dat de door hem verstrekte gegevens juist, volledig en waarheidsgetrouw zijn"*.

De Hoge Raad merkt tevens op dat de "zaakvoerder van een rechtspersoon" niet alle personen welke de Nationale Raad in de overige bepalingen viseert, treft. Men denke hier aan de oprichters of de bestuurders van een naamloze vennootschap. *De Hoge Raad adviseert de Nationale Raad terzake de bepaling te herformuleren*.

Boven werden reeds de verschillende stappen in de procedure voor de Commissie Financieel Plan opgesomd. De Hoge Raad stelt vast dat deze procedure maximaal 20 dagen in beslag neemt.³¹ De Hoge Raad dringt aan deze termijn niet te verlengen, doch te onderzoeken op welke wijze de termijn kan worden beperkt. Dit kan ook geschieden in overleg met het Instituut voor Accountants en Belastingconsulenten. Tevens stelt de Hoge Raad voor dat richtlijnen worden opgesteld die de stagiair-boekhouder en de ondernemer toelaten vast te stellen hoeveel tijd de normale procedure in beslag neemt. Dit komt de rechtszekerheid van beide partijen ten goede.

Te algemene titel wenst de Hoge Raad nog te wijzen op de verdeling van de toezichtstaak tussen de stagemeeester en de Commissie. De Nationale Raad stelt dat de "taak van hulpverlening" van de Commissie Financieel Plan het toezicht van de stagemeeester vergemakkelijkt en aanvult. De Hoge Raad zou hier gewag willen maken van een "tweedelijnsbijstand". Immers, op het ogenblik dat het plan aan de Commissie Financieel Plan wordt overgemaakt, dient dit reeds de vorm te hebben van een "definitief" plan. Derhalve wordt de taak van de stagemeeester niet vergemakkelijkt – tenzij hij op de Commissie

28. Ter vergelijking kan worden verwezen naar de balies waar de leden, onder meer ter dekking van de aansprakelijkheidsverzekering en rekening houdend met de verschillende financiële draagkracht, een hogere bijdrage betalen dan stagiairs.

29. Zie evenwel supra omtrent de gevolgen van artikel 51, tweede lid op de aansprakelijkheid van de stagiair-boekhouder.

30. Zie boven omtrent de notariële geplogenheden terzake.

31. Als de stagiair-boekhouder zes dagen voor de vergadering van de Commissie het ontwerp laat toekomen, wordt dit ontwerp besproken op de daarop volgende vergadering die veertien dagen later plaatsgrijpt.

zou kunnen beroep doen tijdens het opstellen van het plan door de stagiair-boekhouder – doch het bijkomende nazicht versterkt het toezicht door de stagemeeester. De Hoge Raad dringt aan om die institutionalisering van de procedure in overleg met de Raad van het Instituut voor Accountants en Belastingconsulenten tot stand te brengen.

5.4.2.3. Samenstelling van de Commissie Financieel Plan

De Hoge Raad heeft over de samenstelling van de Commissie Financieel Plan geen bijzondere opmerkingen. Echter is het wenselijk dat de *Nationale Raad duidt welke de gevolgen zijn van de afwezigheid van één of verscheidene leden alsook welke maatregelen genomen worden indien alle*

leden afwezig blijven. Hierbij dient in acht te worden genomen dat de afwezigheid niet mag leiden tot een vertraging in de afwikkeling van de dossiers. Wat de redactie van de bepaling betreft, raadt de Hoge Raad aan “moeten” te vervangen door de zin in de actieve tijd te redigeren.

5.4.2.4. Verzekering ten gunste van de Commissie Financieel Plan

De Hoge Raad stelt vast dat de Nationale Raad erop toe “zou” laten zien dat zij een verzekering afsluit. *De Hoge Raad beveelt aan dat Nationale Raad onderzoekt in het licht van boven vermelde benadering omtrent “tweedelijnsbijstand” en het aansprakelijkheidsregime of een afzonderlijke verzekering voor deze commissie moet worden afgesloten.*